

SVENSKA AKADEMIEN

Till Näringsdepartementet

Yttrande med anledning av översynen av det offentliga terminologiarbetets organisation och omfattning

Svenska Akademiens har från sin grundare uppdraget att värna om ”svenska språkets renhet, styrka och höghet”. Det innebär att Akademien är kallad att värna också om svenskans *terminologiska* precision, förnyelse, stadga och användbarhet på ett sätt som väcker respekt för svenska språket, nationellt såväl som internationellt. Detta är för Akademien ett fullgott skäl till att stå som delägare i TNC.

Terminologi är inte en akademisk disciplin i Sverige. Den svenska kompetensen på området finns i stor utsträckning samlad hos TNC, såsom noteras i utredningen (s. 25). Vidare representerar TNC en viss kritisk massa av expertkunnande, som gör den kunskapsstrukturerings som terminologiarbetet innebär effektivt.

Akademiens ser med allvar på de konsekvenser som sannolikt skulle följa på ett genomförande av de förslag som framförs i den utredning som föreligger och ber härmed att få lämna följande synpunkter.

Utredningens grund

I utredningens första avsnitt beskrivs uppdraget: att (a) göra ”en översyn av det offentliga terminologiarbetets organisation” och att (b) ”föreslå åtgärder för ett mer effektivt, ändamålsenligt och långsiktigt terminologiskt arbete med starkare synergier”. Detta skulle kunna betyda att TNC:s arbete hittills varit kortsiktigt och brustit i effektivitet och ändamålsenlighet. Någon signal om att detta varit fallet har aldrig kommit från Näringsdepartementet, dit TNC årligen lämnar en medelsredovisning och ett budgetunderlag.

Utredningen och i synnerhet dess långtgående förslag till strukturella förändringar framstår därför som både omotiverade och riskabla. Den normala gången vore att de eventuella bristerna först påpekades, så att TNC fick en möjlighet att åtgärda dem. Men utredningen påvisar inga konkreta brister som skulle motivera den genomgripande omorganisationen. Det riskabla i utredningens förslag är att en splittring av det arbete som nu utförs av TNC skulle kunna bli följden, en åtgärd som skulle äventyra både den unika sammansättningen av kompetens och terminologiarbetets effektivitet.

Ingenstans i utredningen står att målet är att spara pengar. Från departementets sida framfördes också tydligt vid hearingen den 5 februari att utredningens mål är att ”det ska bli bättre, inte sämre”. Om detta tas ad notam framstår de radikala förslagen till åtgärder som ologiska, innan annat prövats. Om avsikten trots allt vore att spara pengar, borde det framgå av utredningen — och inbesparingen bör självklart vägas mot summan av de värden TNC årligen tillför de svenska företag och myndigheter som använder dess tjänster. I

sammanhanget bör man också överväga de juridiska konsekvenser som kan bli följden av tvister på grund av bristande terminologisk precision.

Alternativet är inte utrett

Som effektiviseringsåtgärd föreslår utredaren att stödet till TNC ska gå via ISOF/Språkrådet. Denna instans har terminologiarbete i sin myndighetsinstruktion men saknar TNC:s kompetens på området. Akademien menar att detta alternativ är ofullständigt utrett. Vid hearingen lämnades inget svar på frågan om den verksamhet som bedrivs vid TNC skulle splittras eller inte. Det framkastades att ISOF skulle kunna delegera arbete till TNC – ungefär så som sker nu – men samtidigt skulle budgeten minskas. Alternativt skulle arbetet verkligen delas upp. Skälen till och konsekvenserna av en sådan splittring bör naturligtvis redovisas. Frågan om samlad eller splittrad kompetens är central för varje bedömning av effektiviteten och nyttan av terminologiarbetet.

Akademien ser det som en självklarhet att TNC bör sortera under Näringsdepartementet. Terminologiarbete skall inte primärt betraktas som språkvård, utan det är främst en kunskapsstrukturerande verksamhet av grundläggande betydelse för näringslivets och hela samhällets infrastruktur. Med ISOF/Språkrådet som reläinstans för det statliga stödet hamnar TNC inom Kulturdepartementets domvärjo, vilket flertalet deltagare i hearingen fann olyckligt. Samarbetet mellan TNC och ISOF kan förvisso utvecklas. Ett område som utredaren identifierar är tillsynen över Språklagens tillämpning i myndigheters arbete med klarspråk och terminologifrågor, där en korrekt hantering skulle vara positiv för samhället och därtill en lämplig uppdragsverksamhet för TNC. Det ankommer också på ISOF att bevaka vidmakthållandet av terminologi som en livaktig språklig domän för svenskan.

Statligt stöd behövs

Att delegera omsorgen om terminologin till TNC är i Svenska Akademiens ögon ett effektivt och konkret sätt att värna om den svenska terminologins precision, inte minst i svenskans förhållande till andra språk. Det förhållningssätt som TNC representerar är värdefullt för att kunskapsstruktureringen ska säkerställas och för att olika ämnesområden ska täckas och bli väl representerade i t.ex. Rikstermbanken. Statligt stöd innebär också ett erkännande av terminologiarbetets centrala betydelse.

Ägarna välkomnar alla möjligheter till förbättringar i företagets rutiner och organisation, t.ex. konsekventare debitering för utfört arbete. Det kan vara nyttigt att tydligare definiera gränsen mellan affärsmässiga överenskommelser och mer allmänt terminologikutvecklande aktiviteter. Men det är viktigt att allt arbete av generell natur också kommer in i den allmänna infrastrukturen och blir tillgängligt för dem som kan och behöver använda det. Statligt stöd garanterar att så sker.

En djupare analys skulle visa att värdet i en väl fungerande och tillgänglig terminologi vida överstiger det statliga anslagetets nivå, och att den organisationsform som TNC har är principiellt ändamålsenlig. Utblicken till de andra nordiska länderna är en mycket svag punkt i utredningen. Dess ljusa bild av hur finska TSK fungerar rimmar exempelvis dåligt med TSK-representantens eget vittnesmål vid TNC:s ägarmöte på SIS den 28 januari. TNC:s koncept beskrevs där som föredömligt.

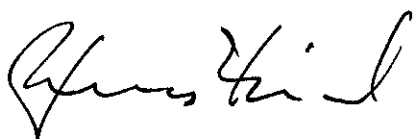
Akademien inser att det hos TNC finns en potential för rationalisering och ökad intäktsgenerering. Detta kan emellertid åstadkommas genom översyn av rutiner och

vidareutveckling av verksamheten. TNC behöver förbättra sin administration och vid en utökad uppdragsverksamhet utveckla en starkare ekonomifunktion.

Förhoppningsvis beaktar regeringen den allvarliga kritik som framkom vid hearingen den 5 februari och väljer att för det svenska terminologiarbetets skull utveckla den organisation som TNC nu har hellre än att splittra den. Det är Svenska Akademiens bestämda uppfattning att statens och näringslivets intressen här sammanfaller på ett lyckligt sätt.

Beslut i detta ärende har tagits av Svenska Akademien in pleno efter beredning i dess språkkommitté.

På Svenska Akademiens vägnar

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Tomas Riad', written in a cursive style.

Tomas Riad
Tf ständig sekreterare

Cc. Kulturdepartementet